

Ġabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tielet Awla)

12 ta' Settembru 2013*

“Konvenzjoni ta’ Ruma dwar il-liġi applikabbli għall-obbligi kuntrattwali — Kuntratt ta’ xogħol — Artikolu 6(2) — Liġi applikabbli fin-nuqqas ta’ għażla — Liġi tal-pajjiż fejn il-ħaddiem ‘issoltu jagħmel ix-xogħol tiegħu’ — Kuntratt li għandu konnessjonijiet eqreb ma’ Stat Membru ieħor”

Fil-Kawża C-64/12,

li għandha bħal suġġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Ewwel Protokoll tad-19 ta’ Diċembru 1988 dwar l-interpretazzjoni mill-Qorti tal-Ġustizzja tal-Komunitajiet Ewropej tal-Konvenzjoni dwar il-liġi applikabbli għall-obbligi kuntrattwali, imressqa mill-Hoge Raad der Nederlanden (il-Pajjiżi l-Baxxi), permezz ta’ deċiżjoni tat-3 ta’ Frar 2012, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fit-8 ta’ Frar 2012, fil-proċedura

Anton Schlecker, li qed jaġixxi taħt l-isem kummerċjali “Firma Anton Schlecker”,

vs

Melitta Josefa Boedeker,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tielet Awla),

komposta minn M. Ilešič, President tal-Awla, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader (Relatur) u C. G. Fernlund, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: N. Wahl,

Reġistratur: A. Calot Escobar,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ipprezentati:

- għal M. J. Boedeker, minn R. de Lange, avukat,
- għall-Gvern Olandiż, minn C. Wissels, bħala aġent,
- għall-Gvern Awstrijak, minn A. Posch, bħala aġent,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn M. Wilderspin u R. Troosters, bħala aġenti,

wara li semgħet il-konklużjonijiet tal-Avukat Ġenerali, ipprezentati fis-seduta tas-16 ta’ April 2013,

* Lingwa tal-kawża: l-Olandiż.

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-Artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni dwar il-liġi applikabbli għall-obbligi kuntrattwali, miftuħa għall-firma f'Ruma fid-19 ta' Ġunju 1980 (ĠU 2005, C 169, p. 10, iktar 'il quddiem il-“Konvenzjoni ta' Ruma”).
- 2 Din it-talba giet imressqa fil-kuntest tal-kawża bejn A. Schlecker, li qed jaġixxi taħt l-isem kummerċjali “Firma Anton Schlecker” (iktar 'il quddiem “Schlecker”), liema kumpannija hija stabbilit f'Ehingen (il-Ġermanja), u M. J. Boedeker, residenti f'Mülheim an der Ruhr (il-Ġermanja) u taħdem fil-Pajjiżi l-Baxxi, dwar it-tibdil unilaterali tal-post tax-xogħol tagħha mill-persuna li timpjegaha, u, f'dan il-kuntest, tad-dritt applikabbli għall-kuntratt ta' xogħol.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

Il-Konvenzjoni ta' Ruma

- 3 L-Artikolu 3(2) tal-Konvenzjoni ta' Ruma jipprovdi:

“Kuntratt għandu jkun regolat mil-liġi magħzula mill-partijiet. L-għażla għandha tkun espressa jew murija b'ċertezza raġjonevoli mill-klawsoli tal-kuntratt jew miċ-ċirkostanzi tal-każ. Permezz tal-għażla tagħhom, il-partijiet jistgħu jiftiehm fuq il-liġi applikabbli għall-kuntratt kollu jew għal parti minnu.”

- 4 L-Artikolu 6 ta' din il-konvenzjoni, intitolat “Kuntratti individwali ta' impjeg” jipprovdi:

“1. Minkejja d-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu 3, f'kuntratt ta' impjeg, għażla ta' liġi magħmula mill-partijiet m'għandhiex ikollha r-riżultat li ċċaħħad lill-impjegat mill-protezzjoni mogħtija lill mir-regoli mandatarji tal-liġi li tkun applikabbli, skond il-paragrafu 2 fin-nuqqas ta' għażla.

2. Minkejja d-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu 4, kuntratt ta' impjeg għandu, fin-nuqqas ta' għażla skond l-Artikolu 3, jkun regolat:

- (a) bil-liġi tal-pajjiż li fih l-impjegat issoltu jaġmel ix-xogħol tiegħu fl-eżekuzzjoni tal-kuntratt, ukoll jekk ikun temporanjament impjegat f'pajjiż ieħor;

[jew]

- (b) jekk l-impjegat mhux soltu jaġmel ix-xogħol tiegħu f'pajjiż wieħed, skond il-liġi tal-pajjiż fejn il-post tan-negozju li minnu jkun tqabbad ikun jinsab,

sakemm ma jkunx jidher miċ-ċirkostanzi kollha li l-kuntratt ikollu rabta eqreb ma' pajjiż ieħor, f'liema każ il-kuntratt għandu jkun regolat mil-liġi ta' dak il-pajjiż.”

Ir-Regolament (KE) Nru 593/2008

- 5 Ir-Regolament (KE) tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill (KE) Nru 593/2008, tas-17 ta' Ġunju 2008, dwar il-liġi applikabbli għall-obbligazzjonijiet kuntrattwali (Ruma I) (ĠU L 177, p. 6.) issostitwixxa l-Konvenzjoni ta' Ruma. Dan ir-regolament japplika għall-kuntratti konklużi mis-17 ta' Diċembru 2009.
- 6 L-Artikolu 8(4) tar-Regolament Ruma I, intitolat "Kuntratti individwali ta' impjieg", jipprovdi:

"Fejn mit-totalità taċ-ċirkostanzi jirriżulta li l-kuntratt ta' impjieg ikun aktar marbut ma' pajjiż divers minn dak indikat fil-paragrafu 2 jew 2a, għandha tapplika l-liġi ta' dak il-pajjiż l-iehor."

Il-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

- 7 M. J. Boedeker kienet impjegata minn Schlecker, impriza Ġermaniża li għandha diversi fergħat fi Stati Membri differenti u hija attiva fil-qasam ta' prodotti tal-ħasil, tal-iġene personali u tas-sbuħija. Wara li ħadmet fil-Ġermanja mill-1 ta' Diċembru 1979 sal-1 Jannar 1994, M. J. Boedeker kkonkludiet kuntratt ġdid ta' xogħol li bih kienet impjegata bħala maniġer ta' Schlecker fil-Pajjiżi l-Baxxi. F'din il-kapaċità, hija eżerċitat funzjonijiet ta' tmexxija ta' Schlecker f'dan l-Istat Membru, fuq madwar 300 fergħa u xi 1 250 haddiem.
- 8 B'ittra ddatata d-19 ta' Ġunju 2006, Schlecker, b'mod partikolari, informat lil M. J. Boedeker li l-pożizzjoni tagħha ta' maniġer għall-Pajjiżi l-Baxxi kienet ser titneħħa mit-30 ta' Ġunju 2006 u offritilha, taħt l-istess kundizzjonijiet kuntrattwali, il-kariga ta' kap tas-settur "kontabbiltà" ("Bereichsleiterin Revision"), f'Dortmund (il-Ġermanja), sa mill-1 ta' Lulju 2006.
- 9 M. J. Boedeker ressqet ilment kontra d-deċiżjoni unilaterali meħuda mill-persuna li timpjega sabiex jinbidel il-post tax-xogħol tagħha, iżda hija pprezentat ruhha f'Dortmund fit-3 ta' Lulju 2006 sabiex tidhol fil-funzjonijiet il-godda tagħha. Sussegwentement, hija ddikjarat li ma kinitx tista' tibqa' taħdem minħabba li kienet marida fil-5 ta' Lulju 2006. Mis-16 ta' Awwissu 2006, hija rċeviet allowance mill-fond ta' assigurazzjoni għall-mard Ġermaniż.
- 10 F'dan il-kuntest, M. J. Boedeker bdiet proċeduri ġudizzjarji varji fil-Pajjiżi l-Baxxi. Fil-kuntest ta' waħda minn dawn il-proċeduri, hija b'mod partikolari marret quddiem il-Kantonrechter te Tiel, sabiex din tal-aħħar tikkonstata l-applikazzjoni tad-dritt Olandiż għall-relazzjoni ta' impjieg tagħha, u, min-naħa l-oħra, sabiex tannulla t-tieni kuntratt ta' xogħol u tagħtiha kumpens. B'deċiżjoni provviżorja dwar il-mertu, eventwalment ikkonfermata fl-appell, il-Kantonrechter annullat il-kuntratt ta' xogħol b'effett mill-15 ta' Diċembru 2007 u rrikonoxxiet lil M. J. Boedeker id-dritt għal kumpens fl-ammont gross ta' EUR 557 651.52. Din id-deċiżjoni madankollu setgħet tkun definittiva biss bil-kundizzjoni li d-dritt Olandiż jkun rikonnoxxut bħala applikabbli għall-kuntratt ta' xogħol. Fuq dan l-aspett, il-Kantonrechter te Tiel, b'deċiżjoni oħra, irrikonoxxiet l-applikabbiltà tad-dritt Olandiż.
- 11 Adita b'appell minn Schlecker, il-Gerechthof te Arnhem ikkonfermat din is-sentenza dwar id-determinazzjoni tad-dritt applikabbli għall-kuntratt, meta kkunsidrat li d-dritt Ġermaniż ma setax jintgħażel impliċitament. B'mod partikolari hija qieset li, skont l-Artikolu 6(2)(a) tal-Konvenzjoni ta' Ruma, il-kuntratt tax-xogħol kien regolat mid-dritt Olandiż, id-dritt tal-pajjiż fejn il-haddiem kien abitwalment jeżerċita l-attivitajiet tiegħu. B'hekk, din il-qorti kkunsidrat li d-diversi elementi mqajma minn Schlecker, relatati b'mod partikolari mal-affiljazzjoni għad-diversi skemi tal-irtirar, tal-assigurazzjoni għas-saħħa u għall-invalidità ma jippermettux li jiġi konkluż li l-kuntratt ta' xogħol għandu konnessjonijiet eqreb mal-Ġermanja hekk li l-applikazzjoni tad-dritt Ġermaniż ma setgħet tintlaqa'.

- 12 Schlecker appellat fil-kassazzjoni quddiem il-Hoge Raad der Nederlanden kontra din id-deċizzjoni tal-Gerechtshof te Arnhem, dwar id-determinazzjoni tad-dritt applikabbli.
- 13 F'dan ir-rigward, M. J. Boedeker talbet li għandu jiġi applikat id-dritt Olandiż għall-ftehim iffirmit bejn il-partijiet kif ukoll il-kundanna ta' Schlecker sabiex jerga' jimpjegaha bħala "inkarigata għall-Pajjiżi l-Baxxi". Għall-kuntrarju, Schlecker issostni li d-dritt Ġermaniż huwa applikabbli peress li ċ-ċirkustanzi kollha jindikaw konnessjoni eqreb mal-Ġermanja.
- 14 Kif jirriżulta mid-deċizzjoni tar-rinviju, il-Hoge Raad der Nederlanden osservat li d-dritt Olandiż jipprovdi lill-impjegata, f'din il-kawża, protezzjoni ikbar mid-dritt Ġermaniż kontra t-tibdil tal-post tax-xogħol applikat mill-persuna li timpjega. Din il-qorti b'hekk kellha dubji dwar l-interpretazzjoni li għandha tingħata lill-aħħar parti tal-Artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni ta' Ruma, li jippermetti li tiġi evitata l-applikazzjoni tal-liġi li altrimenti tiġi applikata meta jeżistu l-konnessjonijiet espressament previsti fl-Artikolu 6(2)(a) u (b) ta' din il-konvenzjoni, fil-każ fejn miċ-ċirkustanzi kollha jirriżulta li l-kuntratt ta' xogħol għandu konnessjonijiet eqreb ma' pajjiżi oħra.
- 15 Huwa f'dawn iċ-ċirkustanzi li l-Hoge Raad der Nederlanden iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domandi preliminari li ġejjin:
- "1) L-Artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni [ta' Ruma] dwar il-liġi applikabbli għall-obbligi kuntrattwali għandu jiġi interpretat fis-sens li jekk haddiem iwettaq ix-xogħol ipprovdut fil-kuntratt ta' xogħol mhux biss abitwalment, iżda wkoll għal perijodu twil mingħajr interruzzjoni fl-istess pajjiż, il-liġi ta' dan il-pajjiż għandha tapplika f'kull każ, anki jekk iċ-ċirkustanzi l-oħra kollha jindikaw rabta stretta [konnessjoni eqreb] bejn il-kuntratt ta' xogħol u pajjiż ieħor?
- 2) Risposta fl-affermattiv għall-ewwel domanda teziġi li, waqt il-konklużjoni tal-kuntratt ta' xogħol, jew minn tal-inqas, meta jibda jwettaq xogħlu l-haddiem, il-persuna li timpjega u l-haddiem kellhom l-intenzjoni, jew minn tal-inqas, għarfien tal-fatt li x-xogħol ser jitwettaq fl-istess pajjiż għal perijodu twil u mingħajr interruzzjoni?"

Fuq id-domandi preliminari

- 16 Preliminarjament, għandu jiġi ppreċiżat li, skont l-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tad-19 ta' Diċembru 1988 dwar l-interpretazzjoni mill-Qorti tal-Ġustizzja tal-Konvenzjoni tal-1980 (ĠU 1998, C 27, p. 47), li dahal fis-sehħ fl-1 ta' Awwissu 2004, il-Qorti tal-Ġustizzja għandha ġurisdizzjoni sabiex tiddeċiedi dwar din it-talba għal deċizzjoni preliminari. Barra minn hekk, skont l-Artikolu 2(a) ta' dan il-protokoll, il-Hoge Raad der Nederlanden għandha d-dritt titlob lill-Qorti tal-Ġustizzja tagħti deċizzjoni preliminari dwar kwistjoni mqajma f'kawża pendenti quddiemha li tinvolvi l-interpretazzjoni tad-dispożizzjonijiet tal-Konvenzjoni ta' Ruma.
- 17 Bl-ewwel domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju ssaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni ta' Ruma għandux jiġi interpretat fis-sens li, anki fl-ipoteżi fejn haddiem iwettaq ix-xogħol li jkun is-sugġett tal-kuntratt ta' xogħol mhux biss b'mod abitwali, iżda wkoll għal perijodu twil u mingħajr interruzzjoni fl-istess pajjiż, il-qorti nazzjonali tista' ma tapplikax, skont l-aħħar parti ta' din id-dispożizzjoni, il-liġi tal-pajjiż ta' twettiq abitwali tax-xogħol meta miċ-ċirkustanzi kollha jirriżulta li hemm konnessjoni eqreb bejn dan il-kuntratt u pajjiż ieħor.
- 18 B'hekk, il-Qorti tal-Ġustizzja qed tintalab tinterpreta l-kriterju ta' konnessjoni mal-pajjiż ta' twettiq abitwali tax-xogħol, fis-sens tal-Artikolu 6(2)(a) tal-Konvenzjoni ta' Ruma, fir-rigward tal-possibbiltà offerta mill-aħħar parti ta' dan il-paragrafu 2 li tiġi kkunsidrata bħala l-liġi applikabbli għall-kuntratt ta' xogħol dik tal-pajjiż li għandu l-iktar konnessjonijiet eqreb ma' dan il-kuntratt.

- 19 F'dan ir-rigward, M. J. Boedeker, il-Gvern Awstrijak u l-Kummissjoni Ewropea jqisu li l-qorti li tintalab tiddeciedi dwar każ specifiku għandha, sabiex tiddetermina l-ligi applikabbli, tagħmel evalwazzjoni tal-fatti kollha varji u tal-elementi tal-kawża u li ż-żmien li matulu l-haddiem abitwalment wettaq ix-xogħol tiegħu b'mod effettiv jista' jiġi ddeterminat fil-kuntest ta' din l-evalwazzjoni. B'hekk, meta jiġi stabbilit li x-xogħol kien essenzjalment twettaq f'post wiehed għal żmien twil, din il-konstatazzjoni tikkostitwixxi element deciziv għad-determinazzjoni tal-ligi applikabbli.
- 20 B'mod iktar preċiż, M. J. Boedeker, abbażi tal-Artikolu 6(2)(a) tal-Konvenzjoni ta' Ruma, talbet l-applikazzjoni tad-dritt Olandiż, li jagħti iktar protezzjoni, fil-kawża prinċipali, kontra tibdil unilaterali fil-post tax-xogħol mill-persuna li timpjega. F'dan ir-rigward, hija ssostni b'mod partikolari li d-deroga prevista fl-aħħar parti ta' dan il-paragrafu 2 għandha tiġi interpretata b'mod strett u tiġi applikata, billi jittiehed inkunsiderazzjoni l-prinċipju ta' protezzjoni tal-haddiem, li fuqu hija bbażata fuq din id-dispożizzjoni, sabiex tiżgura l-applikazzjoni tal-ligi l-iktar favorevoli sostantivament.
- 21 Għall-kuntrarju, il-Gvern Olandiż isostni li, fil-każ li l-kuntratt ikollu konnessjoni eqreb ma' pajjiż differenti minn dak li fih jitwettaq ix-xogħol, għandha tiġi applikata l-ligi tal-pajjiż li għandu l-eqreb konnessjoni, fil-kawża prinċipali, il-ligi Ġermaniża. Fil-fatt, li jkun ammess li f'tali kuntratt tiġi applikata r-regola ta' konnessjoni prevista fl-Artikolu 6(2)(a) tal-Konvenzjoni ta' Ruma, anke meta ċ-ċirkustanzi kollha jindikaw sistema ġuridika oħra, jirrendi mingħajr sens id-deroga prevista fl-aħħar parti tal-imsemmi Artikolu 6(2). B'hekk, dan il-gvern isostni li, fl-applikazzjoni tal-klawżola ta' deroga, għandhom jittiehdu inkunsiderazzjoni ċ-ċirkustanzi kollha ta' dritt u ta' fatt ta' din il-kawża, filwaqt li jiġi rrikonoxxut piż sinjifikattiv lid-dritt tas-sigurtà soċjali applikabbli.
- 22 Qabel kollox, għandu jifakkar li l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni ta' Ruma jistabbilixxi regoli speċjali ta' kunflitt relatati mal-kuntratt individwali ta' xogħol li jidderogaw mir-regoli ġenerali li jinsabu fl-Artikoli 3 u 4 ta' din il-konvenzjoni, li jirrigwardaw rispettivament il-libertà fl-għażla tal-ligi applikabbli u l-kriterji ta' determinazzjoni ta' din fin-nuqqas ta' tali għażla (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tal-15 ta' Marzu 2011, Koelzsch, C-29/10, Ġabra p.I-1595, punt 34, u tal-15 ta' Dicembru 2011, Voogsgeerd, C-384/10, Ġabra p. I-13275, punt 24).
- 23 Ċertament, l-Artikolu 6(1) ta' din il-konvenzjoni jipprovdi li l-għażla, mill-partijiet, tal-ligi applikabbli għall-kuntratt ta' xogħol ma tistax twassal sabiex il-haddiem jiċċaħħad mill-garanziji previsti mid-dispożizzjonijiet mandatorji tal-ligi li tkun tapplika għall-kuntratt fin-nuqqas ta' tali għażla.
- 24 Madankollu, l-Artikolu 6(2) tal-istess Konvenzjoni ta' Ruma jistabbilixxi, min-naħa tiegħu l-kriterji speċifiċi ta' konnessjoni, fin-nuqqas tal-għażla tal-partijiet, li jiddeterminaw il-*lex contractus* (sentenza Voogsgeerd, iċċitata iktar 'il fuq, punt 25).
- 25 Dawn il-kriterji huma, fl-ewwel lok daww tal-pajjiż fejn il-haddiem “issoltu jagħmel ix-xogħol tiegħu”, stabbilit fl-Artikolu 6(2)(a), u sussidjarjament, fin-nuqqas ta' tali post, dak tas-sede “tan-negożju li minnu jkun tqabba [il-haddiem]”, kif previst fl-Artikolu 6(2)(b)] ta' din il-konvenzjoni (sentenza Voogsgeerd, iċċitata iktar 'il fuq, punt 26).
- 26 Barra minn hekk, skont l-aħħar parti tal-imsemmi paragrafu 2, dawn iż-żewġ kriterji ta' konnessjoni ma humiex applikabbli meta miċ-ċirkustanzi kollha jirriżulta li l-kuntratt ta' xogħol għandu rabtiet eqreb ma' pajjiż iehor, f'liema każ tkun applikabbli l-ligi ta' dak il-pajjiż l-iehor (sentenza Voogsgeerd, iċċitata iktar 'il fuq, punt 27).
- 27 Fil-kawża prinċipali, kif jirriżulta mid-deċizzjoni tar-rinviju, il-partijiet għall-kuntratt ma indikawx espressament l-għażla tagħhom għall-applikazzjoni ta' ligi speċifika. Barra minn hekk, ma huwiex ikkontestat mill-partijiet fil-kawża prinċipali li M. J. Boedeker, fil-kuntest tal-eżekuzzjoni tat-tieni kuntratt ta' xogħol tagħha ma' Schlecker, konkluz fit-30 ta' Novembru 1994, kienet eżerċitat abitwalment l-attivitajiet tagħha fil-Pajjiżi l-Baxxi għal iktar minn hdax-il sena u mingħajr interruzzjoni f'dan l-istess pajjiż.

- 28 Madankollu, il-qorti tar-rinviju tqis li l-elementi l-oħra kollha ta' konnessjoni tal-kuntratt jindikaw relazzjoni eqreb mal-Ġermanja. Konsegwentement, hija tixtieq tkun taf jekk id-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 6(2)(a) tal-Konvenzjoni ta' Ruma għandhomx jiġu interpretati b'mod wiesa' meta mqabbla mal-aħħar parti tal-Artikolu 6(2).
- 29 Fil-fatt, kif jirriżulta mid-deċiżjoni tar-rinviju, id-dritt Ġermaniż jista' jkun applikabbli peress li ċ-ċirkustanzi kollha jindikaw konnessjoni eqreb mal-Ġermanja, jiġifieri l-fatt li l-persuna li timpjega kienet persuna ġuridika Ġermaniża, li r-remunerazzjoni saret f'marki Ġermaniżi (qabel l-introduzzjoni tal-euro), li l-assigurazzjoni tal-pensjoni kienet sottoskritta ma' assiguratur Ġermaniż, li M. J. Boedeker kienet żammet id-domicilju tagħha fil-Ġermanja fejn kienet hallset il-kontribuzzjonijiet tas-sigurtà soċjali tagħha, li l-kuntratt ta' xogħol kien jirreferi għad-dispożizzjonijiet vinkolanti tad-dritt Ġermaniż u li l-persuna li timpejegaha għamlet rimbors tal-ispejjeż ta' M. J. Boedeker mill-Ġermanja għall-Pajjiżi l-Baxxi.
- 30 F'dan il-każ, għandu għaldaqstant jiġi stabbilit jekk il-kriterju stabbilit fl-Artikolu 6(2)(a) tal-Konvenzjoni ta' Ruma jista' ma jiġix applikat biss meta ma jkunx hemm valur reali ta' konnessjoni jew ukoll meta l-qorti tikkonstata li l-kuntratt ta' xogħol għandu konnessjonijiet eqreb ma' pajjiż ieħor.
- 31 F'dan ir-rigward, għandu jittfakkar li l-Qorti tal-Ġustizzja, meta analizzat ir-relazzjonijiet bejn ir-regoli li jinsabu fl-Artikolu 6(2)(a) u (b) tal-Konvenzjoni ta' Ruma, qatgħet u ddecidiet li l-kriterju tal-pajjiż fejn il-ħaddiem "issoltu jagħmel ix-xogħol tiegħu", stabbilit fl-Artikolu 6(2)(a) ta' din il-konvenzjoni, għandu jiġi interpretat b'mod wiesa', filwaqt li l-kriterju tas-sede tan-"negożju li minnu jkun tqabba [il-ħaddiem]", previst fil-paragrafu 2(b) tal-istess artikolu jista' japplika biss jekk il-qorti adita ma tkunx tista' tiddetermina l-pajjiż tat-twettiq abitwali tax-xogħol (ara s-sentenzi ċċitati iktar 'il fuq, Koelzsch, punt 43, u Voogsgeerd, punt 35).
- 32 B'hekk, sabiex jiġi ddeterminat id-dritt applikabbli, il-kriterju ta' konnessjoni tal-kuntratt ta' xogħol inkwistjoni mal-post fejn il-ħaddiem iwettaq abitwalment id-dmirijiet tiegħu għandu jittiehed inkunsiderazzjoni bi prijorità, u l-applikazzjoni tiegħu teskludi t-tehid inkunsiderazzjoni tal-kriterju sussidjaru tal-post tas-sede tan-negożju li ngaġġa lill-ħaddiem (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi ċċitati iktar 'il fuq Koelzsch, punt 43, kif ukoll Voogsgeerd, punti 32, 35 u 39).
- 33 Fil-fatt, interpretazzjoni oħra tkun kuntrarja għall-għan imfittex mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni ta' Ruma, liema għan huwa li tiġi żgurata protezzjoni xierqa għall-ħaddiem. B'hekk, kif jirriżulta mir-rapport dwar il-Konvenzjoni dwar il-liġi applikabbli għall-obbligi kuntrattwali, ta' M. Giuliano u P. Lagarde (ĠU 1980, C 282, p. 1), dan l-artikolu ġie maħsub sabiex tingħata leġiżlazzjoni iktar xierqa fl-oqsma fejn l-interessi ta' wieħed mill-kontraenti ma jkunux fuq l-istess livell bħal daww tal-parti l-oħra u sabiex [hekk] tiġi żgurata protezzjoni adegwata lill-parti li hija kkunsidrata, mill-punt soċjo-ekonomiku, bħala l-parti l-iktar dgħajfa fir-relazzjoni kuntrattwali (ara s-s-sentenzi ċċitati iktar 'il fuq, Koelzsch, punti 40 u 42, kif ukoll Voogsgeerd, punt 35).
- 34 Sa fejn l-għan tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni ta' Ruma huwa li jiżgura protezzjoni adegwata għall-ħaddiem, din id-dispożizzjoni għandha tiżgura li tiġi applikata, għall-kuntratt ta' xogħol, il-liġi tal-pajjiż li miegħu l-kuntratt jistabbilixxi l-eqreb konnessjonijiet. Issa, din l-interpretazzjoni ma twassalx neċessarjament, kif irrileva l-Avukat Ġenerali fil-punt 36 tal-konklużjonijiet tiegħu, għall-applikazzjoni, fil-każijiet kollha, tal-liġi l-iktar favorevoli għall-ħaddiem.
- 35 B'hekk mit-test u mill-għan tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni ta' Ruma jirriżulta li l-qorti għandha, l-ewwel, tiddetermina l-liġi applikabbli fuq il-bażi tal-kriterji ta' konnessjoni speċifiċi li jinsabu fil-paragrafu 2(a) u, rispettivament, (b) ta' dan l-artikolu, li jirriflettu r-rekwiżit ġenerali ta' prevedibbiltà tal-liġi u għalhekk iċ-ċertezza legali fir-relazzjonijiet kuntrattwali (ara, b'analogija, is-sentenza tas-6 ta' Ottubru 2009, ICF, C-133/08, Ġabra p. I-9687, punt 62).

- 36 Madankollu, kif irrileva l-Avukat Ġenerali fil-punt 51 tal-konklużjonijiet tiegħu, meta miċ-ċirkustanzi kollha jirriżulta li l-kuntratt ta' xogħol għandu konnessjonijiet eqreb ma' pajjiż iehor, il-qorti nazzjonali għandha ma tapplikax il-kriterji ta' konnessjoni msemmija fl-Artikolu 6(2)(a) u (b) tal-Konvenzjoni ta' Ruma u tapplika l-liġi ta' dan il-pajjiż l-iehor.
- 37 Fil-fatt, mill-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li l-qorti tar-rinviju setgħet tiehu inkunsiderazzjoni elementi oħra tar-relazzjoni tax-xogħol, meta jidher li dawk li jirrigwardaw wiehed jew l-iehor miż-żewġ kriterji ta' konnessjoni previsti fl-Artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni ta' Ruma jwasslu sabiex jiġi kkunsidrat li l-kuntratt għandu konnessjonijiet eqreb ma' Stat li huwa differenti minn dak li jirriżulta mill-applikazzjoni tal-kriterji li jinsabu rispettivament fl-Artikolu 6(2)(a) u (b) ta' din il-konvenzjoni (ara, f'dan is-sens, is-sentenza Voogsgeerd, iċċitata iktar 'il fuq, punt 51).
- 38 Din l-interpretazzjoni hija konsistenti wkoll mal-formulazzjoni tad-dispożizzjoni l-ġdida dwar ir-regoli ta' kunflitt dwar il-kuntratti ta' xogħol, introdotti bir-Regolament Ruma I, li ma huwiex madankollu applikabbli fil-kawża prinċipali *ratione temporis*. Fil-fatt, skont l-Artikolu 8(4) ta' dan ir-regolament, jekk miċ-ċirkustanzi kollha jirriżulta li l-kuntratt għandu konnessjonijiet eqreb ma' pajjiż iehor minn dak imsemmi fil-paragrafu 2 jew 3 ta' dan l-Artikolu, tapplika l-liġi ta' dan il-pajjiż l-iehor (ara, b'analogija, is-sentenza Koelzsch, iċċitata iktar 'il fuq, punt 46).
- 39 Mill-kunsiderazzjonijiet preċedenti jirriżulta li hija l-qorti tar-rinviju li għandha tiddetermina l-liġi applikabbli għall-kuntratt billi tirreferi għall-kriterji ta' konnessjoni ddefiniti fl-ewwel parti tal-Artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni ta' Ruma, u b'mod partikolari għall-kriterju tal-post ta' twettiq abitwali tax-xogħol, imsemmi fl-Artikolu 6(2)(a). Madankollu, skont l-aħħar parti ta' dan l-istess paragrafu, meta kuntratt għandu konnessjoni eqreb ma' Stat iehor differenti minn dak tat-twettiq abitwali tax-xogħol, ma għandhiex tiġi applikata l-liġi tal-Istat tat-twettiq tax-xogħol u tiġi applikata dik ta' dan l-Istat l-iehor.
- 40 Għal dan il-ghan, il-qorti tar-rinviju għandha tikkunsidra l-elementi kollha li jikkarakterizzaw ir-relazzjoni ta' impjeg u tevalwa dak jew dawk li huma, skontha, l-iktar sinjifikattivi. Hekk kif enfasizzat il-Kummissjoni u indika l-Avukat Ġenerali fil-punt 66 tal-konklużjonijiet tiegħu, il-qorti mitluba sabiex tiddeċiedi dwar każ konkret ma tistax tikkonkludi awtomatikament li r-regola stabbilita fl-Artikolu 6(2)(a) tal-Konvenzjoni ta' Ruma ma għandhiex tiġi applikata minhabba s-sempliċi fatt li, permezz tan-numru tagħhom, iċ-ċirkustanzi rilevanti l-oħra, barra l-post tax-xogħol effettiv, jindikaw pajjiż iehor.
- 41 Fost l-elementi sinjifikattivi ta' konnessjoni, għandu, fl-ewwel lok, jittiehed inkunsiderazzjoni l-pajjiż fejn l-impjegat ikun iħallas it-taxxi fuq id-dħul mill-attività tiegħu kif ukoll dak fejn ikun affiljat mas-sigurtà soċjali u mad-diversi skemi tal-irtirar, tal-assigurazzjoni għas-saħħa u għall-invalidità. Barra minn hekk, il-qorti nazzjonali għandha wkoll tiehu inkunsiderazzjoni iċ-ċirkustanzi kollha tal-kawża, bħalma huma, b'mod partikolari, il-parametri marbuta mal-iffissar tas-salarju jew mal-kundizzjonijiet l-oħra tax-xogħol.
- 42 Mill-kunsiderazzjonijiet preċedenti jirriżulta li l-Artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni ta' Ruma għandu jiġi interpretat fis-sens li, anki fl-ipoteżi fejn haddiem iwettaq ix-xogħol li jkun is-suġġett tal-kuntratt ta' xogħol b'mod abitwali, għal perijodu twil u minghajr interruzzjoni fl-istess pajjiż, il-qorti nazzjonali tista' ma tapplikax, skont l-aħħar parti ta' din id-dispożizzjoni, il-liġi applikabbli f'dan il-pajjiż meta miċ-ċirkustanzi kollha jirriżulta li hemm konnessjoni eqreb bejn dan il-kuntratt u pajjiż iehor.
- 43 F'dawn iċ-ċirkustanzi, ma hemmx lok li tingħata risposta għat-tieni domanda preliminari.
- 44 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti kollha, ir-risposta li għandha tingħata għall-ewwel domanda għandha tkun li l-Artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni ta' Ruma għandu jiġi interpretat fis-sens li, anki fl-ipoteżi fejn haddiem iwettaq ix-xogħol li jkun is-suġġett tal-kuntratt ta' xogħol b'mod abitwali, għal

perijodu twil u mingħajr interruzzjoni f'dan l-istess pajjiż, il-qorti nazzjonali tista' ma tapplikax, skont l-aħħar parti ta' din id-dispożizzjoni, il-liġi tal-pajjiż ta' twettiq abitwali tax-xogħol meta miċ-ċirkustanzi kollha jirriżulta li hemm konnessjoni eqreb bejn dan il-kuntratt u pajjiż iehor.

Fuq l-ispejjeż

- 45 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (It-Tielet Awla) taqta' u tiddeċiedi:

L-Artikolu 6(2) tal-Konvenzjoni dwar il-liġi applikabbli għall-obbligi kuntrattwali, miftuħa għall-firma f'Ruma fid-19 ta' Ġunju 1980, għandu jiġi interpretat fis-sens li, anki fl-ipoteżi fejn haddiem wettaq ix-xogħol li jkun is-sugġett tal-kuntratt ta' xogħol b'mod abitwali, għal perijodu twil u mingħajr interruzzjoni f'dan l-istess pajjiż, il-qorti nazzjonali tista' ma tapplikax, skont l-aħħar parti ta' din id-dispożizzjoni, il-liġi tal-pajjiż ta' twettiq abitwali tax-xogħol meta miċ-ċirkustanzi kollha jirriżulta li hemm konnessjoni eqreb bejn dan il-kuntratt u pajjiż iehor.

Firem